

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Хрідочкін А.В., доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри підприємництва, організації
виробництва та теоретичної і прикладної економіки
Українського державного хіміко-технологічного університету
(Україна)

Застосування адміністративної відповідальності є одним з найважливіших засобів державного примусу, що використовується для боротьби з неправомірними діями юридичних та фізичних осіб. Ми переконані, що актуальність питань, пов'язаних з розробкою концептуальних засад адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері інтелектуальної власності не викликає сумніву. Більше того, роль адміністративної відповідальності в Україні за останні роки значно зросла. Це, як правильно відзначалося у юридичній літературі, стало наслідком, насамперед, характеру кримінальної політики нашої держави, пов'язаного з декриміналізацією окремих злочинних діянь і переводом їх до складу адміністративних правопорушень [1, с. 140 та ін.]. А крім того, створення ринкової економіки та розбудова правової демократичної держави докорінно змінюють соціально-економічні відносини в Україні, роль і значення багатьох соціальних і правових інститутів. Сказане, безумовно, стосується юридичної відповідальності, зокрема, відповідальності адміністративної. Ускладнення суспільних відносин, виникнення нових сфер господарювання та управління, значне підвищення господарської активності громадян викликали необхідність у всебічному переосмисленні соціальної ролі адміністративної відповідальності, її сутності та ознак як важливого правового інституту, співвідношення її з іншими видами юридичної відповідальності.

Значущість проблеми адміністративної відповідальності підтверджується також інтенсивним розвитком нормативно-правової бази адміністративної відповідальності в Україні, який відбувався в останні десятиріччя. Головний нормативно-правовий акт, який регулює застосування адміністративної відповідальності в Україні, - Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) - протягом останніх десятиріч зазнав досить значних змін. У ньому було закріплено цілий ряд нових складів адміністративних правопорушень (зокрема, ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам (ст. 51-1), порушення порядку здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери і атмосферних явищ (ст. 78-1), порушення правил використання відходів (ст. 82-1 – 82-6), порушення законодавства про захист рослин (ст. 83-1), недотримання вимог щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів (ст. 101-1), порушення правил реєстрації торговельних суден (ст. 116-3), порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони (ст. 195-1) тощо), в тому числі складів адміністративних правопорушень у сфері

інтелектуальної власності (порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності (ст. ст. 51-2, 107-1; 156-3 (у частині, яка стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-8, 164-9, 164-13) [2].

Саме висока соціальна значущість інституту адміністративної відповідальності для життєдіяльності суспільства зумовлює необхідність проведення досліджень щодо його подальшого вдосконалення. Тим більше, що розвиток нормативно-правового регулювання адміністративної відповідальності не позбавлений багатьох проблем. Першою з них є збереження тенденції множинності нормативно-правових актів про адміністративну відповідальність (чинних КУпАП, інших законів про адміністративні порушення (що до включення у КУпАП, застосовуються безпосередньо) та МК України). Наступною проблемою нормативно-правового регулювання адміністративної відповідальності залишається наявність актів, які охоплюють предмет регулювання КУпАП і фактично знецінюють його статус як єдиного кодифікованого нормативно-правового акту в даній сфері. Це стосується, перш за все, Закону України «Про запобігання корупції», ст. ст. 65-69 якого встановлюють, що за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, для її суб'єктів настає адміністративна відповідальність [3]. Аналогічні норми містяться і в Законі України «Про приватизацію державного і комунального майна», ст. 28 якого встановлює адміністративну відповідальність за порушення у сфері приватизації. В законі сформульовано склади проступків, санкції за їх вчинення, названо суб'єкти відповідальності [4]. І нарешті, має місце наявність окремих підзаконних нормативно-правових актів про адміністративну відповідальність, що прямо суперечить Конституції України. Мова йде про право органів місцевого самоврядування встановлювати правила, за порушення яких передбачена адміністративна відповідальність, регламентовано ст. 5 КУпАП («Повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність»). Відповідно до неї сільські, селищні, міські та обласні ради приймають рішення з питань боротьби зі стихійним лихом і епідеміями, з епізоотіями. Порушення таких рішень тягне відповідальність за ст. 107 КУпАП («Порушення правил щодо карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог»). Крім цього, сільські, селищні та міські ради можуть встановлювати правила благоустрою, додержання чистоти і порядку на територіях населених пунктів (порушення таких правил тягне відповідальність за ст. 152 КУпАП («Порушення правил благоустрою територій міст та інших населених пунктів»), правила торгівлі на ринках (за порушення таких правил передбачена відповідальність за ст. 159 КУпАП («Порушення правил торгівлі на ринках»)) та правила додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях (недотримання таких правил тягне відповідальність за ст. 182 КУпАП («Порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях»)). Для успішного розв'язання зазначених проблем необхідно за якісно нових соціально-економічних умов переосмислити поняття адміністративної відповідальності, її суттєві ознаки, визначити її роль та

місце в системі юридичної відповідальності в державі, розробити заходи вдосконалення нормативно-правової бази адміністративної відповідальності.

Особливо ж, на нашу думку, це стосується адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері інтелектуальної власності, адже від успішного вирішення проблеми адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності залежить не лише ефективність реалізації завдань публічного адміністрування у цій сфері, але і збереження та примноження інтелектуального капіталу нашої держави, зростання її міжнародного авторитету, ступінь розвитку її цивілізованості, а врешті-решт, і рівень демократичності українського суспільства. Без врегулювання концептуальних питань адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері інтелектуальної власності взагалі неможливий прогрес країни [5, с. 44]. І саме тому сфера інтелектуальної власності викликає підвищену зацікавленість з боку споживачів результатів інтелектуальної творчої діяльності, підприємців, бізнесменів, різного рівня керівників тощо. Але, водночас, об'єкти інтелектуальної власності все більше починають цікавити і тих осіб, які бажають неправомірно скористатися чужою інтелектуальною власністю, розробляючи все нові і більш хитромудрі способи вчинення правопорушень.

Таким чином, заходи саме адміністративного впливу дозволяють оперативно реагувати на ці негативні прояви та попереджувати можливе їх скоєння. А значить і проблема адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері інтелектуальної власності в сучасних умовах потребує більш глибокого, всебічного та комплексного аналізу цього виду юридичної відповідальності та виявлення її особливостей. І саме тому в Україні сьогодні існує нагальна потреба термінового вжиття як законодавчих, так і правозастосовних заходів зі створення цілісної ефективної системи охорони та захисту інтелектуальної власності, важливе місце в якій повинен відігравати адміністративний примус та, як один з його видів, - адміністративна відповідальність за порушення законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Використана література:

1. Лашук Є.В. Мета і завдання кримінально-правової політики України. *Наука і правоохорона*. 2015. № 2. С. 139-145.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>.
4. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18 січня 2018 р. № 2269-VIII. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2269-19>.
5. Правові та економічні відносини, що виникають внаслідок порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності : монографія / Борко Ю.Л. та ін. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2014. 190 с.